

مجله حقوقی

دوره ۸ - شماره ۲۳ - بهار ۱۴۰۴

- تحلیلی بر مقایسه تغییرات اساسی در مقررات یو.سی.پی ۵۰۰ و یو.سی.پی ۶۰۰
همایون مافی، سودابه اسدیان
عدالت قضایی در قوانین کیفری اسلام
ابوالفتح خالقی، مریم خلیل دخت
تأثیر بیماری‌های فراگیر بر گسترش تروریسم
محسن مولائی فرد، هادی مسعودی قر
بزه دیدگی زنان در خانواده: راهکارها و مبانیت حمایت کیفری از آنان
سیدعلیرضا میرکمالی، زهرا محمودی، امید زینالی
چالش‌ها و راهبردهای اجرایی شدن حجاب و عفاف
محمود حبیبی تیار، نرگس زندی علی آبادی
نقد آیین نامه ماده سوم قانون الزام به ثبت رسمی معاملات اموال غیرمنقول
کوثر نظری، ابراهیم باقوتی
مطالعه تطبیقی اصل حسن‌نیت در حقوق ایران و فرانسه بر پایه اصلاحات ۲۰۱۶
اکبر عظیمی
واکاوی شناسایی حق بر محیط زیست در پرتو اسناد بین المللی و رویه های قضایی
مونا دوانلو
تأملی در روند هوش مصنوعی در پیشگیری از جرم
علی نجفی، سیدمحسن موسوی قر
نابرابری جنسیتی در اشتغال زنان استان سیستان و بلوچستان: بررسی عوامل اجتماعی و سیاسی
ابوالحسن جنتی، زینب هاشمی باغی
نقد و تحلیل تطبیقی ماهیت قراردادهای هوشمند در نظام‌های حقوقی ایران و ایالات متحده آمریکا
امل سلیمانی، مریم اسکندری
تحلیل تطبیقی جرم تصرف عدوانی اموال منقول در حقوق ایران و انگلستان: مبانیت، ارکان و ضمانت های اجرایی
امیرمحمد ماهرخ، سعید بابایی
صلح در حقوق ایران: تحلیل تطبیقی با دیگر راه های حل و فصل اختلافات
محمدباقر پارساپور، اعظم لطفی نیستانک
آثار حقوقی و پیامدهای استناد به قاعده ضرورت در حقوق بین‌الملل
سیدمحمدپیرام بطحایی
تحلیل جرایم مرتبط با زمین خواری در حقوق کیفری ایران و فرانسه
وحید کیومرثی
بررسی خسارت ناشی از خسارت در حقوق ایران و کنوانسیون بیع بین المللی کالا
امیرمحمد توکلی، ستایش حاج رحیملی طهرانی
مقایسه تحریم‌های یکجانبه و تحریم‌های شورای امنیت: تحلیل حقوقی و پیامدهای فرامرزی
سیدفواد علوی، علی تقی‌زاده، محمدجواد قصابی فرد
جرایم و حوادث ناشی از کار در حقوق ایران و فرانسه
سیمما سوداگر
جایگاه حقوقی کاربرد سلاح های شیمیایی از سوی عراق علیه ایران از منظر حقوق بین الملل
سارا فرزادی مهر، مجتبی نظیف، قاسم مقدمیان، اسماعیل عموری
سیاست جنایی مجازات های جایگزین‌های حبس در جرایم نبروهای مسلح ایالات متحده آمریکا
امیرحسن ابوالحسنی، سیدحبیبی علوی، الهام زارع
قرارداد حمل و نقل کالا در نظام حقوقی ایران و فرانسه
مهشید سادات طبایی، فهیمه طاهرلو
استقرار قوانین هوش مصنوعی در مبارزه با پولشویی و بازیابی دارایی‌ها
علی موید احمدی، امیررضا محمودی
مالکیت مریخ در پرتو معاهده فضای ماورای جو ۱۹۶۷ میلادی: تحلیل حقوقی تعارضات و راهکارها
مهدی قره داغی
تحلیل سیاست کیفری قانونگذار ایرانی در قبال جرایم تروریستی: چالش‌ها و راه کارها
مصطفی رضایی
تعارض اصول حاکم بر اراضی شهری با حقوق مالکانه در نظام حقوقی ایران
سیدمحمدباقر حقایقی، فرزین یزدان پناه، حمیدرضا کناری زاده
بررسی فقهی-حقوقی عدم لزوم ترتیب اثر به شرط حق طلاق زوجه در عقدنامه های نکاح
وحید پارسایی دادرس
جایگاه تفسیر قرارداد در نظام حقوقی ایران
اصلان علیزاده، اسماعیل حسینی
اجرای آرای دیوان داوری ورزش در سطح ملی
سپیده احمدیان فرد
چبران خسارت ضرر شخصی در شبه جرم و مصادیق آن در قوانین کیفری: بررسی حقوقی و قضایی
میثم حسینی زاده
بررسی فقهی و حقوقی لجاج مصنوعی در ایران
فاطمه معزی، هانیه اکبری، هادی روستا

The Effects of the Pandemic on the Expansion of Terrorism

تأثیر بیماری‌های فراگیر بر گسترش تروریسم

Mohsen Molaei Fard

PhD in public international law, faculty member of humanities and social sciences, department of law, technofest institute of technology, Erquelinnes, Belgium (Corresponding Author)

Hadi Masoudi Far

PhD in Public International Law, Visiting Professor, Department of Law, Imam Reza International University, Mashhad, Iran

محسن مولائی فرد

دکتری حقوق بین‌الملل عمومی، عضو هیئت علمی گروه علوم انسانی و اجتماعی، دپارتمان حقوق، مؤسسه فناوری تکفست، ارکلین، بلژیک (نویسنده مسئول)

mohsenmolaeifard@yahoo.com
<http://orcid.org/0000-0001-5462-9152>

هادی مسعودی فر

دکتری حقوق بین‌الملل عمومی، استاد مدعو گروه حقوق، دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)، مشهد، ایران

uni.masoudifar@gmail.com
<http://orcid.org/0009-0004-2917-8811>

Abstract

The global pandemic has provided unique opportunities for extremists and terrorists to mobilize and re-establish themselves as more powerful actors in the security landscape. While the risks of disease and societal disruptions have hampered some of their activities, as an asymmetric enemy, terrorists tend to adapt to unstable conditions to exploit uncertainty to advance their goals. This raises an important question: how can terrorist groups exploit domestic or international emergencies to advance their goals? The present study, which is based on a descriptive-analytical approach with deductive reasoning in this area and a look at the extremist actions of terrorists, draws a preliminary picture of how COVID-19 has affected the contemporary terrorism situation and introduces ten different ways in which the pandemic can affect the terrorism landscape in the short, medium and long term. The results indicate that terrorists have acted to increase sensitivity to extremism and increase the level of incitement of anti-government attitudes by engaging in social activities and even reconsidering bioterrorism. It was also found that pandemics have helped strengthen the performance of terrorists and, in addition to weakening government responses to strengthen security platforms, they have organized their destructive goals by creating parallel and popular groups and taking advantage of the weakened state platform to expand their destructive goals.

Keywords: Pandemic, Covid-19, Terrorist, Bioterrorism, Emerging Threats.

چکیده

همه‌گیری جهانی فرصت‌های ویژه‌ای را برای افراط‌گرایان و تروریست‌ها فراهم آورده تا خود را بسیج نموده و به‌عنوان بازیگران قدرتمندتر در چشم‌انداز امنیتی احیاء شوند. درحالی‌که خطرات بیماری و اختلالات در جامعه مانع برخی از فعالیت‌های آن‌ها می‌شود، اما به‌عنوان یک دشمن نامتقارن، تروریست‌ها تمایل دارند با شرایط غیرپایدار سازگار شده تا از بلاتکلیفی برای پیشبرد اهداف خود استفاده نمایند. حال این سؤال مهم مطرح می‌شود که گروه‌های تروریستی چگونه می‌توانند از شرایط اضطراری داخلی یا بین‌المللی در پیشبرد اهداف خود استفاده کنند؟ در پژوهش حاضر که مبتنی بر شیوه توصیفی-تحلیلی همراه با استدلال قیاسی در این حوزه و نگاهی به اقدامات افراط‌گرایانه تروریست‌ها تدوین شده است، تصویری مقدماتی از چگونگی تأثیر کووید-۱۹ بر وضعیت تروریسم معاصر را ترسیم نموده و ده روش مختلف که همه‌گیری می‌تواند بر دورنمای تروریسم در کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت تأثیر بگذارد را معرفی می‌نماید و نتایجی که از آن برآمده است اشاره دارد که تروریست‌ها با پرداختن به فعالیت‌های اجتماعی و حتی تجدیدنظر در مورد بیوتروریسم، در جهت افزایش حساسیت به‌افراط‌گرایی و بالا بردن میزان تحریک نگرش‌های ضددولتی عمل نموده‌اند. همچنین مشخص گردید که بیماری‌های فراگیر به تقویت عملکرد تروریست‌ها کمک نموده و علاوه بر تضعیف واکنش‌های دولتی نسبت به تقویت بسترهای امنیتی، با ایجاد گروهک‌های موازی و مردمی اهداف مخرب خود را سازمان‌دهی نموده و از بستر تضعیف شده دولت‌ها در جهت گسترش اهداف مخرب خود بهره می‌برند.

واژگان کلیدی: همه‌گیری، کووید-۱۹، تروریست، بیوتروریسم، تهدیدهای نوظهور.

ارجاع:

مولائی فرد، محسن؛ مسعودی فر، هادی؛ (۱۴۰۴)، تأثیر بیماری‌های فراگیر بر گسترش تروریسم، تمدن حقوقی، شماره ۲۳.

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author (s) , with publication rights granted to Legal Civilization. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>) , which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

CC BY NC SA

مقدمه

امروزه گسترش انواع بیماری‌های فراگیر به‌عنوان تهدیدات بالقوه علیه امنیت انسانی، طیف جدیدی از وضعیت‌های غیرپایدار را به وجود آورده است که می‌تواند منافع بخش عظیمی از جوامع ملی را با خطر روبرو سازد. همان‌طور که وپروس سارس^۱ و کوید-۱۹^۲ در ماه‌های ابتدایی سال ۲۰۲۰ میلادی به طرز غیرقابل‌انکاری در سراسر جهان گسترش یافت و همه‌گیری آن اختلال بی‌سابقه‌ای در جهان متصل و مرتبط ایجاد کرده و همچنان نتایج اقتصادی و اجتماعی آن دیده می‌شود. درحالی‌که مردم عادی جهان در معرض قرنطینه‌ها، فاصله‌گذاری اجتماعی و قطع برنامه‌های عادی زندگی قرار دارند، سیاست‌مداران عاجز از ارائه راه‌حل‌های مناسب برای خروج از بحران به نظر می‌رسند و اقتصاد جهانی رو به وخامت گذاشته است.

در این میان وقتی صحبت از تروریسم می‌شود، مبتنی بر یک نگرش کلاسیک سعی بر آن است که تروریست‌ها به‌عنوان نوعی از «نابهنجاری فراگیر ترسیم» شوند. اما واقعیت این است که آن‌ها از جوامع ما زاده شده و همیشه در آن زندگی و فعالیت می‌کنند. اما از آنجاکه آن‌ها بخش عمده‌ای از جوامع ما به‌ویژه طیف خشونت‌طلب، افراطی و غیرقانونی را تشکیل می‌دهند به‌مانند سایر افراد الزاماً تحت تأثیر همه‌گیری و اختلالات عمومی اجتماعی حاصل از آن، واقع‌شده‌اند. بر این اساس، ضرورت بحث اقتضاء دارد که تأثیر محیط به‌ویژه در دوران اپیدمی بر اقدامات و سازمان‌دهی تشکیلات تروریستی مورد ارزیابی قرار

1- Sars

2- Covid-19

گرفته تا میزان تأثیرپذیری این عناصر از وضعیت‌های غیرپایدار در حقوق بین‌الملل مشخص گردد. تحول حاصل از اپیدمی‌های نوظهور در سطوح مختلف زیست اجتماعی انسان، شیوه‌های نوینی از اقدامات تروریستی را پدید خواهد آورد. درعین حال، تروریست‌ها به دلیل ماهیت متخاصم و نامتقارنی که دارند، همواره به دنبال بهره‌مندی از قدرت نفوذ همراه با استفاده از هرگونه آسیب‌پذیری در محیط می‌باشند که در این مسیر به‌طور قابل توجهی سازگار و منطبق عمل می‌نمایند. آن‌ها اغلب ثابت کرده‌اند که به‌طور خاص در بهره‌برداری از شرایط بلا تکلیفی و بی‌ثباتی برای پیشبرد اهداف خود مهارت دارند؛ بنابراین می‌توان انتظار داشت که نیروهای تروریستی با بهره‌مندی از مهارت‌های استراتژیک و تاکتیکی خود بیش از هر زمان دیگری تلاش کنند تا جای ممکن از تأثیرات اپیدمی برای تسلط بیشتر بر کنش‌های سیاسی، فرهنگی و امنیتی استفاده نمایند.

از این‌رو، فرضیه اصلی در پژوهش حاضر این است که: وضعیت حاصل از بیماری‌های فراگیر به دلیل تغییر تمرکز دولت‌ها فرصت مناسبی است برای تجدیدقوای گروه‌های تروریستی و تغییر روش در ارتکاب به اقدامات مخرب و ضدامنیتی. در همین راستا، موانع و فرصت‌های احتمالی حاصل‌شده به‌وسیله همه‌گیری کرونا به نیروهای متخاصم به‌ویژه با در نظر گرفتن این احتمال که کووید-۱۹ علاوه بر تأثیرات فوری، در امور جهانی نیز نتایج ثانویه به همراه دارد، از طیف وسیعی برخوردار گردیده است. از این‌رو، هدف اصلی در این پژوهش بررسی تأثیر وضعیت‌های ناپایدار در دوران کرونا بر افزایش فعالیت‌های تروریستی و جهت‌دهی جدید بر اقدامات مخاصماتی داخلی و بین‌المللی است. از این‌رو، ابتدا بایستی درک خود را از مفهوم «ناپایداری امنیت» در دوران اپیدمی بیان داشته تا ضمن تعیین مصادیق، میزان اثرپذیری جامعه بین‌المللی در قبال فعالیت‌های تروریستی مشخص و نمایان گردد.

بر این اساس، در پژوهش حاضر که به شیوه توصیفی-تحلیلی همراه با بهره‌مندی از روش استدلال قیاسی تدوین و گسترش می‌یابد، سعی بر آن می‌شود تا ضمن بررسی ابعاد تاریخی افزایش اپیدمی‌های فراگیر در جامعه انسانی به این سؤال اساسی پاسخ داده شود که: وضعیت اپیدمی چگونه می‌تواند بر بی‌ثباتی مؤلفه‌های امنیت پایدار تأثیر گذاشته و ضمن آن فرصت را برای اقدامات ضدامنیتی فراهم آورد؟ در ادامه همچنین طرح این سؤال‌های فرعی قابل توجه است که: گروه‌های تروریستی چگونه و با توسل بر چه مکانیزمی می‌توانند از وضعیت اپیدمی عمومی جهت تحقق مقاصد تروریستی خود استفاده نمایند؟ و جامعه بین‌المللی چگونه می‌تواند میزان آسیب‌پذیری خود در این حوزه را به نحو قابل توجهی کاهش دهد؟

۱- پیشینه پژوهش

حاجی وند و همکاران به سال ۱۳۹۶ در پژوهشی با عنوان «تروریسم زیست محیطی در حقوق کیفری فرانسه و تطبیق آن با جرم انگاری‌های مشابه در ایران» ضمن تشریح مفهوم تروریسم به بیان اشکال نوین تروریسم پرداخته و شیوه‌های جدید فعالیت‌های تروریستی را به‌عنوان مظاهری از چالش‌های حقوقی دولت‌ها تفسیر نموده‌اند. ایشان یکی از مصادیق تروریسم نوین را در تروریسم زیست محیطی تعریف نموده‌اند که در قالب اصطلاح اکوتروریسم و بیوتروریسم در ادبیات حقوقی و سیاسی قابل تحلیل و بررسی می‌باشند. ایشان همچنین بیان نموده‌اند که در بین کشورهای جهان فرانسه با تدوین موادی در قانون مجازات جدید مصوب سال ۱۹۹۲ میلادی برای اولین بار تفکیکی را درباره جرائم زیست محیطی از تروریسم زیست محیطی ارائه کرده است.

اریه کروگلانسکی در پژوهشی به سال ۲۰۲۰ میلادی با عنوان «تروریسم در زمان همه‌گیری: بهره‌برداری از آشوب» با اشاره به تأثیرات فراگیر بودن بیماری کووید-۱۹ و ایجاد چالش برای دولت‌ها به‌ویژه دولت‌های ناکارآمد، این دوره را فرصتی مناسب برای سیطره فعالیت تروریست‌ها دانسته و معتقد است که دولت‌ها به دلیل قرار دادن اولویت سلامت عمومی از پردازش تهدیدات تروریستی و اقدام جهت کنترل آن‌ها ناتوان بوده و این به خطر بازگشت تروریسم سازمان‌یافته کمک می‌نماید. باین حال، به نظر می‌رسد که قبل از فراگیری کرونا واقع بوده است اما ما در پژوهش خود از سرگیری و به‌روزرسانی اقدامات تروریستی را در وضعیت اپیدمی ارزیابی خواهیم کرد.

عیسی عبداللهی بابا و همکاران به سال ۲۰۲۳ میلادی در پژوهشی با عنوان «ارزیابی مدل نظم گرا در ارتباط بین تروریسم و بیماری فراگیر» بیان می‌دارد که نسبت بین گسترش فعالیت‌های تروریست‌ها و بیماری‌های فراگیر در کشورهای توسعه‌یافته به‌طور موازی است و هر آن قدر که بیماری‌های فراگیر گسترش می‌یابند، فعالیت‌های پنهان تروریست‌ها نیز در عرصه امور اقتصادی از سازمان‌دهی مناسب‌تری برخوردار می‌شود. در همین راستا در پژوهش حاضر، ضمن اثبات اثرپذیری وضعیت اپیدمی از فعالیت‌های ضدامنیتی، فراهم بودن بستر جهت اقدامات مخرب مورد تحلیل قرار خواهد گرفت.

روهان گناراتنا و کاتالینا پتوکیس در کتابی به سال ۲۰۲۳ میلادی با عنوان «تروریسم و پاندمیک» ضمن تشریح وضعیت حاصل از فراگیری کووید-۱۹ اثبات می‌نماید که وضعیت پاندمیک توانسته است به بسیج گروه‌های افراط‌گرا کمک نموده و آن‌ها را در چشم‌اندازی طولانی‌مدت به‌عنوان عنصری تأثیرگذار بر

امنیت پایدار بین‌المللی معرفی نماید. ایشان همچنین بیان می‌نمایند که فراگیری می‌تواند به همگرایی اقتصادی گروه‌های تروریستی و افراط‌گرا از طریق دسترسی بر چرخه فروش و توزیع دارو کمک نماید.

یانیک ویلوکس و همکاران در پژوهشی به سال ۲۰۲۲ میلادی با عنوان «پیش‌بینی‌های کارشناسان تروریسم در مورد تأثیرات همه‌گیری کووید-۱۹ بر فعالیت‌های بازیگران غیردولتی خشن» با بررسی حدود یکصد و چهل و دو گزارش و تحقیق تخصصی کارشناسان تروریسم در دوران کرونا این جمع‌بندی را ارائه می‌نمایند که گسترش فعالیت‌های بازیگران غیردولتی جنگ‌طلب منجر به تغییر نگرش دولت‌ها در معیارهای امنیت ملی شده که این نشان‌دهنده میزان آسیب‌پذیری در ثبات سیاست‌های ضدتروریستی دولت‌ها در دوران همه‌گیری است.

۲- رویکرد تاریخی

تهدید علیه امنیت انسانی همواره به‌عنوان یکی از مهم‌ترین چالش‌های تاریخی پیش روی جامعه انسانی قرار داشته و جوامع ملی را جهت تبیین نظریه‌های بازدارنده نوین، تجهیز می‌نماید. تهدید، حسب هدف به دو نوع تهدید بازدارنده و تهدید اجبارکننده تقسیم می‌شود. تهدیدات بازدارنده با هدف ممانعت از انجام یک فعل و تهدیدات اجبارکننده با هدف انجام یک فعل توسط تهدیدگر مورد استفاده قرار می‌گیرند (ابراهیم‌زاده و سیرغانی، ۱۴۰۱، ۸۶)؛ همه‌گیری یکی از مهم‌ترین دلایل مرگ و میر در سراسر جهان است که در طول تاریخ تغییرات سیاسی و اقتصادی بسیاری را به نظام بین‌الملل تحمیل کرده است (مسعودی فر و مولائی فرد، ۱۴۰۲، ۴).

در این میان اپیدمی‌های فراگیر همواره به‌عنوان تهدیداتی بالقوه در مقابل استانداردهای جمعیت‌شناختی جوامع انسانی مطرح بوده‌اند. یکی از حوزه‌های مهم و متأثر از وقایع اپیدمیک، جمعیت و مؤلفه‌های مرتبط با گذار جمعیتی است. نکته‌ای که در بیان کلاسیک گذار جمعیتی به آن اشاره می‌شود این است که قبل از گذار، نرخ باروری در حد زیست طبیعی انسان نسبتاً ثابت بود و مرگ‌ومیر به‌خاطر مسائلی همچون جنگ‌ها، قحطی و گرسنگی و بیماری‌های واگیردار در نوسان قرار داشت. «بالین حال، بعد از دوران گذار، باروری پایین در نوسان است و مرگ‌ومیر پایین نسبتاً ثابت و روبه کاهش است» (سرای، ۱۳۹۰، ۴۷).

این خود بیانگر تأثیرات محیط بر بقاء نسل انسان و گسترش جمعیت‌های موازی در نقاط مختلف جهان است که به‌تبع تهدیدات فراگیر ممکن است با نوسان در کاهش یا افزایش روبرو گردد. اما

باین حال، آنچه در این میان بدیهی است این نکته کلیدی می باشد که، ما در برخورد با تهدیدات علیه بقاء و گسترش جمعیت های پراکنده تا حدود زیادی در قلمرو ناشناخته ای قرار داریم. آخرین باری که دنیا همه گیری به وسعت جهانی و به میزان آنچه توسط کووید-۱۹ تجربه کرده است، در هنگام بروز همه گیری آنفولانزا در سال ۱۹۱۸ میلادی تا سال ۱۹۱۹ میلادی بوده است.^۳ «در آن زمان، چند دهه قبل از عصر به اصطلاح «مدرن» در تروریسم، ایالات متحده امریکا به طور خاص شاهد افزایش حملات پیروان آنارشیست لوئیجی گالوانی بود که به بمب گذاری ویرانگر وال استریت در شانزدهم سپتامبر ۱۹۲۰ میلادی منجر شد» (Gage, 2009, 13). «هرچند افزایش بمب گذاری ها قبل از همه گیری آغاز شده بود و بیشتر مرتبط با مخالفت با جنگ جهانی اول بود و هر گونه ارتباط مستقیم با بیماری فراگیر را بی اعتبار می کرد» (Senta, 2019, 11).

باین وجود، همه گیری در آن دوره با تعدادی از تغییرات گسترده سیاسی و فرهنگی همراه است که چند مورد از آن ها بالقوه مربوط به بحث فعلی است و در ادامه به آن ها اشاره خواهد شد. از این رو، سوابق تاریخی نکات زیادی در این زمینه برای هدایت مستقیم ارائه نمی دهد و در غیاب شواهد تجربی گسترده، مجبور می شویم بیشتر به استنباط مرتبط با آن اعتماد کنیم. «وقایع بین المللی تأثیر مستقیمی بر مؤلفه های جمعیتی داشته است به همین دلیل دغدغه اصلی نظریه های مرتبط با گذار جمعیتی، رشد جمعیت بوده است و تأثیرات توزیع سنی و تغییرات آن بر متغیرهای کلیدی جمعیت شناسی مانند باروری و مرگ و میر کمتر مورد بحث و اشاره بوده است» (محبی میمنندی و ساسانی پور، ۱۳۹۹، ۱۴).

حداقل تا هنگامی که زمان کافی برای آزمایش قوی استدلال های ما با داده های مشاهده شده سپری شود، تجزیه و تحلیل ما در قبال تأثیر همه گیری بر گسترش تروریسم باید لزوماً مبتنی بر حدس و گمان باشد. البته در این جا نمی توان نقش رسانه های اجتماعی را در گسترش فرهنگ پیشگیری از خشونت یا افزایش همگرایی اجتماعی در هنگام بحران های فراگیر نادیده گرفت. با پذیرش وضعیت نامتعارف در دوران کرونا، رسانه های نوین به یکی از اجزای اصلی جوامع بشری تبدیل شده اند؛ بنابراین آموزش و ترویج مؤلفه های سرمایه اجتماعی، به منظور دسترسی، استفاده درست، تجزیه و تحلیل و تولید محتوا و ارتباط در اشکال گوناگون رسانه ای و مصرف انتقادی محتوای رسانه ها، از ملزومات اساسی برای همه

۳- که اغلب به اشتباه با عنوان «آنفلانزای اسپانیا» شناخته می شود.

کاربران به شمار می‌رود. «مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی رسانه‌ای مجموعه‌ای از رویکردها است که مخاطبان به‌طور فعالانه برای مواجهه‌گزینی با رسانه‌ها و تحلیل و ارزیابی نقادانه محتوای رسانه‌ها به کار می‌گیرند تا معنای پیام‌هایی را که با آن مواجه می‌شوند تفسیر کنند» (حامدی، ۱۳۹۱، ۷۰).

اگرچه که بهره‌مندی افراطی‌گرایی از موقعیت‌های تاریخی همواره بسیار بالا بوده است و تروریست‌ها معمولاً برای اثبات نگرش و ایده افراط‌گرایانه خود از تحولات بین‌المللی سوءاستفاده می‌کنند، بااین‌حال ما به این ایده باز می‌گردیم که آشفتگی عمومی اجتماعی ناشی از همه‌گیری تا حدودی بر اکثریت قریب‌به‌اتفاق تروریست‌ها تأثیر خواهد گذاشت. به‌استثنای تعداد کمی از افراط‌گرایان کاملاً منزوی (که بیشتر با گروه‌های هزاره‌ای حاشیه‌ای یا چریک‌های مستقر در مکان‌های دورافتاده در ارتباط هستند)^۴، «اکثر سازمان‌ها و شبکه‌های تروریستی به همان اندازه مستعد ابتلا به عفونت توسط کووید-۱۹ خواهند بود و عملیات آن‌ها توسط اقدامات عمومی فاصله‌گذاری اجتماعی و وقفه در زنجیره‌های تأمین و سامانه‌های حمل‌ونقل به سایر نقاط جهان به‌اندازه سایرین مختل خواهد شد» (Nicholson, 2020, 33).

خطر عفونت توسط کووید-۱۹ ممکن است مانع از حمله تروریستی در مراحل عملیاتی نهایی آن نشود و در نتیجه برنامه‌های مربوط به عملیات تروریستی گروه‌های افراطی را با چالش روبرو سازد. به‌عنوان مثال، انتظار نمی‌رود که بمب‌گذاران انتحاری بیش‌ازحد در مورد بیمار شدن در راه منفجر کردن خود نگران باشند. این ایده که عملیات تروریستی می‌تواند حرکتی به سمت ارزشی والا تر باشد، تأثیرگذاری اپیدمی کرونا را کاهش داده و این به‌واسطه نوعی تشویش افکار و بیماری ذهنی مقدماتی است که در فرد تروریست در عملیات انتحاری گسترش یافته است و در واقع بود یا نبود وضعیت اپیدمی برای وی تعیین‌کننده نخواهد بود. «اما در مقابل به نظر می‌رسد که، بیشتر عناصر دیگر شبکه‌های تروریستی، از مربیان و مدیران ارشد تا ایدئولوگ‌ها و فرماندهان، در اکثر قریب به‌اتفاق موارد تمایلی ندارند خود را بی‌دلیل در معرض عفونت قرار دهند» (Davey G, 2011, 26).

پس برای چالش‌های عملیاتی است که داشتن چندین کادر بیمار ایجاد می‌کند. درهرصورت، تعطیلی‌ها، قرنطینه‌ها و سایر اقدامات فاصله اجتماعی باعث خواهد شد جنبه‌های زیادی از عملیات تروریستی، از حرکت عوامل داخل و خارج از مرزها تا دستیابی به وسایل نقلیه، اسلحه و تجهیزات، مهار

۴- نمونه‌های گذشته این گروه‌ها عبارت‌اند از راجیشی‌ها، میثاق، شمشیر و بازوی خداوند و برخی از گروه‌های دورافتاده بیرهای آزادی‌بخش تأمل ایلام یا سندرو لومینوسو و همچنین نمونه فعلی ممکن است شامل برخی از شعب مرتبط با بوکو حرام باشد.

شود.^۵ این کاهش در عملکردهای سازمانی گروه‌های تروریستی احتمالاً تا حدودی، هرچند کمتر، به افراد افراط‌گرای خشن گسترش می‌یابد، زیرا حتی تدابیر محدودتر آن‌ها نیز به میزان قابل توجهی به سفر و فعالیت‌های لجستیکی در جامعه گسترده‌تر نیاز دارند.

همه‌گیری مسلماً «چالش» کلی در عملیات تروریستی را افزایش می‌دهد که میزان این امر به سطح اختلال و کنترل رسمی در محلی که تروریست‌ها در آن فعالیت می‌کنند بستگی دارد. این استدلال برای همه انواع تروریست‌ها، از شبکه‌های جهادی و شبه‌نظامیان برتری طلب نژادی گرفته تا انسان‌گریزهای متفرق و شبه‌نظامیان ابرملی‌گرایانه، یکسان است. همان‌طور که گفته شد، همه‌گیری کووید-۱۹ البته می‌تواند زمینه و فرصت‌های مناسبی برای تروریست‌ها فراهم کند تا فعالیت‌های شدید و خرابکارانه خود را گسترش داده، یا حداقل آن‌ها را برنامه‌ریزی کنند و حتی ممکن است وضعیت اپیدمی در شرایط خاص به‌عنوان یک محرک عمل کند.

حال در ادامه با بررسی و طبقه‌بندی وضعیت‌های مشابه سعی بر آن داریم تا تهدید و فرصت‌های اپیدمی کرونا برای گسترش یا کاهش فعالیت تروریست‌ها را مورد ارزیابی و بررسی قرار دهیم.

۳- کووید-۱۹ و ظرفیت‌سازی جهت گسترش اقدامات تروریستی

همان‌طور که پیشتر از این بیان شد، وقوع اپیدمی‌های فراگیر هم از یک‌سو می‌تواند به کاهش اقدامات یا فعالیت‌های تروریستی منجر شده و به‌واسطه محدودیت‌های اجتماعی و دولتی، همگرایی تروریست‌ها را متوقف نماید و هم ممکن است فرصتی را جهت بازپروری و تجهیز مجدد تروریست‌ها فراهم آورده تا بتوانند به اقدامات غیرانسانی خود سرعت بیشتری بخشند. در این راستا دو اصطلاح اکوتروریسم و بیوتروریسم مطرح می‌گردد. اکوتروریسم اصطلاحی است که اغلب در کنار تروریسم زیست محیطی مطرح می‌شود و گاهی این دو اصطلاح به جای هم به کار می‌روند و مترادف هم انگاشته می‌شوند. در این راستا، اکوتروریسم معمولاً به‌عنوان اعمال تروریستی یا خشونت بار و خرابکارانه‌ای معرفی می‌شود که علیه اشخاص و اموال اشخاصی صورت می‌گیرد که دست به ترور زیست محیطی می‌زنند (حاجی‌وند و همکاران، ۱۳۹۶، ۵).

۵- اگرچه حقایق کاملاً روشن نیست، یک نمونه عینی را می‌توان در دستگیری محمد مسعود، یک پزشک پاکستانی، در مارس ۲۰۲۰ میلادی به دلیل تلاش برای حمایت مادی از داعش مشاهده کرد. او در ابتدا قصد داشت از طریق عمان و اردن به سوریه سفر کند، اما پس از این که اردن مرزهای خود را به دلیل کووید-۱۹ بست، مجبور شد مسیر دیگری برای سفر پیدا کند که ظاهراً به مجریان قانون اجازه داد تا با آویزان کردن چشم‌انداز برای او تله‌ای درست کنند.

از این رو، ارزیابی مصادیق و وضعیت‌هایی که می‌تواند به صورت بالقوه به واسطه فراگیر بودن اپیدمی‌ها منجر به گسترش اقدامات و فعالیت‌های گروه‌های تروریستی شود از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشند که در ادامه به بررسی آن‌ها می‌پردازیم.

۳-۱- مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی

گروه‌های تروریست اغلب با مشارکت در امور رفاه اجتماعی و سایر فعالیت‌های مدنی، به ویژه در مناطق با حاکمیت ضعیف، به دنبال به دست آوردن درجه‌ای از مشروعیت هستند. البته باید مرز بین اقدامات خیرخواهانه و بشردوستانه را با اقدامات ضدانسانی در قالب فعالیت‌های مشروع را مشخص نمود. «تحقیقات نشان می‌دهد که مداخلات انسان دوستانه‌ای که تحت مفهوم «مرزهای بشردوستانه» و به ظاهر با هدف حفظ جان انسان‌ها صورت می‌پذیرد هم‌زمان تلاش بر پوشاندن خشونت در مرزها نیز دارد و در عمل آنچه تحت عنوان انسان دوستی از آن یاد می‌شود، یک اقدام خیرخواهانه برای نجات انسان‌ها نیست، بلکه به سمت ساختارهای قدرت با تأثیرات سیاسی شیب دارد» (مقصودی، ۱۴۰۱، ۱۳).

به نظر می‌رسد، سازمان‌های تروریستی بزرگ‌تر با طرفداران خاص، حتی به طور موقت یا بدبینانه، همه‌گیری را فرصتی برای گسترش حمایت خود از مردم بومی یا تاریخی یک منطقه خاص می‌دانند که به واسطه این امر می‌توانند نیروی جدید جذب نموده و یا سرمایه اقتصادی خود را تقویت نمایند. در حالی که اکثر گروه‌های تروریستی از منابع لازم برای پاسخگویی پزشکی کامل برخوردار نیستند، حتی تلاش‌های ناچیز می‌تواند توجه مثبت به این سازمان‌ها را جلب کرده و نارسایی‌های دولت محلی را برجسته سازد. «در میان جهادی‌ها، لشکرالطیب و جیش محمد پیشنهاد خدمات و کمک‌های اساسی به افراد آسیب‌دیده از کووید-۱۹ در پاکستان را داده‌اند» (Bellinger & Kyle, 2020, 26).

«طالبان در افغانستان که همواره نسبت به آن آرزوی حکمرانی داشته و قلمرو قابل توجهی را کنترل می‌کنند، به کارمندان فعال در مراقبت‌های بهداشتی قول عبوری ایمن از قلمروشان را داده‌اند تا برای مقابله با ویروس دسترسی به کارزار اطلاعاتی بهداشت عمومی خود داشته باشند و گفته می‌شود حتی برخی از خدمات بهداشتی را نیز ارائه می‌دهند» (Asia-Pacific Foundation, 2020). این گروه‌ها ارزش تبلیغاتی چنین تلاش‌هایی را به وضوح می‌بینند. «به عنوان مثال، یک کانال رمزگذاری شده که توسط کانال

خبری‌ای، بی، ای^۶ که به حیات تحریرالشام متصل است اداره می‌شود، تصاویر و فیلم‌هایی برای حمایت از گروه‌های خبره و امداد از فاصله‌گذاری اجتماعی و سایر تلاش‌های ادعا شده برای رفع کووید-۱۹ استفاده می‌کند» (Asia-Pacific Foundation, 2020).

اگرچه فعالیت‌های اجتماعی بیشترین گسترش را در بین گروه‌های افراطی دارد، اما در میان سایر محیط‌ها نیز دیده شده است. «درحالی‌که اقدامات عمومی و اجتماعی توسط گروه‌های تروریستی در مناطقی از خاورمیانه به دنبال فراگیری کووید-۱۹ گسترش یافته است، اما شبکه‌های آنارشیست در ایالات متحده امریکا نیز اقدام به توزیع مواد غذایی رایگان و کمک به رفع اختلالات اجتماعی ناشی از همه‌گیری کرده‌اند» (Loadenthal, 2020, 17). این نوع فعالیت‌های اجتماعی معمولاً به دلیل عدم حضور به موقع دولت مرکزی در بین تروریست‌های طرفدار ایدئولوژی‌های راست افراطی مشهود بوده است و ضعف حاکمیت‌ها در امدادسانی به افراد ضعیف یا تأثیرپذیر به گسترش اقدامات اجتماعی گروه‌های تندرو در ایالات متحده امریکا کمک کرده است.

۳-۲- افزایش حساسیت به رادیکالیزاسیون

«باید دانست که همه‌گیری کووید-۱۹ منجر به گسترش و ایجاد اختلال در زندگی روزمره شده است که در آن بسیاری از افراد یا شغل خود را از دست داده‌اند و یا افرادی که هزینه زندگی آن‌ها را تأمین می‌کنند نسبت به آینده و سرنوشت خود دچار ناامیدی و ترس می‌باشند» (Kecmanovic, 2020). البته معمولاً دولت‌ها در هنگام مواجهه با بحران‌های فراگیر اقدامات پوششی برای بهبود شرایط اقتصادی را در دستورکار خود قرار می‌دهند. «برای مثال صندوق‌های ثروت ملی در کشورهای صادرکننده نفت با هدف کاهش آثار منفی نوسان‌های قیمت نفت و فراهم نمودن منابعی برای سرمایه‌گذاری تأسیس شده‌اند» (ادیبی و التجائی، ۱۳۹۴).

آثار اجتماعی بحران‌های اقتصادی می‌تواند علاوه بر نتایج منفی بین‌المللی، به لحاظ روان‌شناختی اجتماعی نیز آثار متعدد و بعضاً منفی به همراه داشته باشد. «این امر به نوبه خود می‌تواند منجر به کاهش معیارهای سلامت روانی، مانند افزایش اضطراب تا پارانوایی خفیف که احتمالاً هر چه اختلالات بیشتر ادامه یابد بدتر خواهد شد و به نوبه خود می‌تواند منجر به رفتارهای خودتخریبی جدید مانند سوءاستفاده

خانگی یا جنسی شود» (Taub,2020,13). نکته قابل توجه این است که این تردیدها و عقب‌ماندگی‌های روان‌شناختی، مسلماً تعداد بیشتری از مردم را مستعد ابتلا به داستان‌های رادیکالیزه و افراطی‌گرایی می‌کند که می‌خواهند «نوع دیگر» را از بین ببرند و راه‌حل‌های ساده را نوید می‌دهند.

«شواهد زیادی نشان می‌دهد که رادیکالیزاسیون با خسارات شخصی واقعی یا قابل‌درک» (Clark,2008,11) «مانند ناامیدی» و «یادآوری مرگ» (Berkowitz,2005,5) تسهیل می‌شود. همه این‌ها می‌تواند با بیماری‌های فراگیر مرتبط باشد. «در همین زمان، با وقت‌گذرانی بیشتر افراد در اینترنت، فرصت بیشتری برای افراط‌گرایان جهت تعامل با هواداران مدعی آن‌ها وجود دارد» (Basit,2020,14).

در نتیجه اختلالات و استرس‌های ناشی از همه‌گیری زمینه مناسبی برای رادیکالیزاسیون و تبلیغات افراطی فراهم می‌کند. ما قبلاً نمونه‌هایی از سازمان‌های تروریستی را دیده‌ایم که از همه‌گیری‌ها برای تقویت مستقیم تلاش‌های خود جهت جذب نیرو استفاده می‌کنند. داعش از تندروترین گروه‌های اسلام‌گرا در خاورمیانه است (مولائی فرد و همکاران، ۱۴۰۱، ۵۲)، «داعش از هشتک‌های مربوط به کووید-۱۹ برای هدایت کاربران اینترنت به سمت تبلیغات جهادی خود استفاده کرده است» (Pauwels,2020,17).

درحالی‌که گفته می‌شود در ترکیه همان گروه تلاش‌های خود را برای استخدام به‌ویژه در میان مهاجران ترک‌منستان متمرکز کرده است که در نتیجه این بیماری همه‌گیر بیکار شده‌اند. پس تلاش‌های گسترده افراط‌گرایان مختلف، از جمله تروریست‌ها، برای طعمه قرار دادن اشخاص دارای مشکلات روحی مانند تردیدها، اضطراب‌ها و اختلالات ناشی از همه‌گیری و همچنین مخاطبان آنلاین تازه جذب‌شده به‌منظور جلب نظر و گسترش جذابیت آن‌ها وجود دارد.

«افراط‌گرایان ادعا کرده‌اند که کووید-۱۹ نقشه دشمنان اسلام است، یا مانند القاعده و داعش، کووید-۱۹ را به‌عنوان نمونه‌ای از خشم خداوند علیه مفسدان و بی‌ایمانان ترسیم کرده‌اند که تنها با افزایش طرفداران به اسلام واقعی می‌توان جلوی آن را گرفت» (Marone,2020,20). «همچنین گزارش شده است که گروه‌های طرفدار داعش تلاش‌های خود را برای انتشار مطالب تبلیغاتی به‌ویژه به زبان انگلیسی برای هدف قرار دادن جمعیت‌های آسیب‌پذیر تحت دستور قرنطینه در غرب، افزایش داده‌اند» (Hineks,2020,13).

«القاعده در یک مقاله آنلاین اخیر که به‌طور خاص «دنای غرب» را هدف قرار داده، تلاش کرده است که افراد را در طول دوره‌های قرنطینه و دستورهای ماندن در خانه به دین اسلام ترغیب نماید» (Coleman,2020,21). در همان زمان، در میان راست‌گرایان افراطی، تلاش‌های زیادی برای فریب

دادن قربانی «نوع دیگر» چه از چینی‌ها باشند چه یهودیان و یا به‌طور کلی مهاجران، برای ویروس انجام‌شده است، اکثراً این گروه‌ها با بیماری همه‌گیری و آلودگی در مناطق گرمسیری همراه می‌شوند که یادآور تبلیغات یهودی‌ستیزی نازی‌ها از دهه ۱۹۳۰ میلادی است. بدنام‌سازی بیگانگان به‌عنوان عامل بیماری نیز در طی شیوع آنفلوآنزا در اسناد طبقه‌بندی‌شده سال‌های ۱۹۱۸ میلادی تا ۱۹۱۹ میلادی مشاهده می‌شود و در جریان همه‌گیری کنونی نیز تکرار شده است. «چندین الگوی رفتاری خاص مربوط به کووید، مانند «کرونا-چان»، نیز در مجامع گفت‌وگوی آنلاین بسیار رایج شده‌اند» (Mello, 2020, 18).

نتیجه ترکیب مضر یک جمعیت مردد، مضطرب و افراط‌گرایان مشتاق و فرصت‌طلب، افزایش چشمگیر فعالیت در بنیادهای افراطی آنلاین است. امروزه بر تسلط اطلاعاتی نیز عنوان جنگ و رقابت بار می‌گردد. بدون تردید جنگ اطلاعاتی یا جنگ بر سر کسب اطلاعات از دشمن جهت برتری بر آن، پدیده چندان جدیدی نیست و به شکلی از زمان نخستین جنگ‌ها بین اقوام، جوامع و دولت‌ها، جنگ اطلاعاتی نیز وجود داشته است.

به‌عنوان نمونه بیش از دو هزار سال پیش، ژنرال چینی سون تزو در کتاب هنر جنگ اظهار داشت: «در جنگ مهم این است که خودت و دشمن را بشناسی، اگر دشمن و خودت را به‌خوبی بشناسی، در صد جنگ هرگز در معرض خطر نخواهی بود؛ در مقابل اگر از دشمن و از خود بی‌اطلاع باشی، در هر نبردی در معرض خطر خواهی بود» (ترابی و طاهری زاده، ۱۴۰۰). به‌عنوان مثال، کانال‌های رمزگذاری شده در تلگرام مرتبط با گروه‌های ایدئولوژی راست‌گرای افراطی رشد زیادی در تعداد کاربران داشته‌اند. «به‌طور خاص یک کانال برتری طلب سفیدپوست شاهد افزایش هشتصد درصدی کاربران در طی کووید-۱۹ بوده است، درحالی‌که سایر کانال‌های مشابه ایدئولوژی جناح راست فقط در ماه مارس با بیش از شش هزار کاربر رشد کرده‌اند» (Perrigo, 2020, 15).

«به دنبال اجرای اقدامات قرنطینه و فاصله‌گذاری اجتماعی در ایالات متحده آمریکا، محتوای راست افراطی و تعامل آنلاین سیزده درصد افزایش یافته بود و ده روز پس از شروع اقدامات قرنطینه، به بیست و یک درصد افزایش در سطح تعامل رسیده بود» (Silke, 2020, 14). گروه‌های افراطی راست‌گرا در مشاهده این رشد سریع در پایگاه کاربران آنلاین خود تنها نیستند، داعش و کانال‌های افراطی نیز شاهد افزایش گسترده مشابه در فعالیت آنلاین هستند. «کوشش گروه‌های افراطی برای تشدید تلاش‌های خود در شبکه‌های اجتماعی بسیار شایع است به‌طوری‌که حتی دبیر کل سازمان ملل متحد آنتونیو گوترش نیز

در بیست و هفتم آوریل ۲۰۲۰ میلادی این پدیده را تأیید کرد و خاطرنشان کرد که این گروه‌ها قصد دارند سخنان نفرت‌انگیز خود را برای جذب جوانان منتشر کنند» (Ledere, 2020).

یکی از جنبه‌های خاص مخرب قرنطینه‌های مرتبط با کووید-۱۹ این است که هم‌زمان با فاصله اجتماعی، افراد مضطرب ممکن است مستعد ابتلا به رادیکالیزاسیون، انزوا از دیگران و بیگانگی از روابط اجتماعی عادی باشند، به این معنی که احتمال کمتری وجود دارد رفتارهای مرتبط با افراط‌گرایی توسط دیگران مورد توجه قرار گیرد و این امر ممکن نیست که بتواند به واسطه تأثیرات آن مداخله داشته باشند. «یک مقام ارشد مبارزه با تروریسم انگلستان این امر را دلیل کاهش در ارجاع به برنامه جلوگیری از افراطی‌گرایی در انگلستان ذکر کرده است» (Dearden, 2020).

۳-۳- افزایش بر خوردهای ضد دولتی

عدم رضایت از واکنش‌های دولت به کووید-۱۹ که توسط نظریه‌های دسیسه‌چینی توسط طیف وسیعی از احزاب افزایش می‌یابد، احتمالاً باعث تشدید سطح ناامیدی و به‌ویژه افراطی‌گرایی ضد دولت می‌شود. «اولین مرحله این استدلال بر اساس عملکرد عموماً تصادفی و بی‌کفایت دولت‌های سراسر جهان به بیماری همه‌گیر است» (Scheffer, 2020). این امر بدون شک اعتماد عمومی به رژیم‌های حاکم را تضعیف می‌کند و در مکان‌هایی که از قبل دارای ضعف حاکمیتی هستند، قدرت عمل تروریست‌ها جهت از بین بردن اعتماد عمومی نیز بیشتر می‌شود. «جالب این‌جا است که یافته‌های مقدماتی اخیر بین مناطقی که بیشتر تحت تأثیر همه‌گیری آنفولانزا در سال‌های ۱۹۱۸ و ۱۹۱۹ میلادی بوده و افزایش حمایت از نازی‌ها در آلمان در انتخابات بعدی در اوایل دهه ۱۹۳۰ میلادی پیوندی را کشف کرده است» (Blickle, 2020, 13).

قدم دوم که این عقیده بر آن تکیه دارد، در این است که چگونه آن افراط‌گرایانی که ایدئولوژی آن‌ها به‌خصوص نسبت به دولت خصمانه به نظر می‌رسد، با اقدامات نادرست دولت برای تشدید سطح ناامیدی مردم روبرو شده‌اند؟ که همان‌طور که در بالا ذکر شد، اغلب با خشونت همراه است. افراط‌گرایان این کار را با طوفانی از نظریه‌های غلط و توطئه انجام می‌دهند. «مجموعه‌ای متنوع از نظریه‌های دنباله‌دار که از راست‌گرایان افراطی در امریکای شمالی و اروپا نشأت گرفته وجود دارد که این جریان با حمایت

فعالان گروه سایبری مرموزی به نام «قانون»^۷ اظهار داشتند که چین، بیل گیتس، بیگ فارما یا دیگران مسئول ایجاد ویروس کرونا هستند^۸ و اقدامات ضد کووید-۱۹- نقشه دولت‌ها است» (Broderick, 2020, 24).

در انگلستان، یک نظریه برجسته در میان راست‌گرایان افراطی این است که برج‌های انتقال موسوم به جی فایو به‌نوعی مسئول گسترش کووید-۱۹ هستند. این نوع نظریه‌های توطئه ضد دولتی محدود به راست‌گرایان افراطی نیست. بسیاری از افراد در طیف سیاسی چپ‌گرا نظریه‌های در مورد چگونگی واکنش دولت به ویروس را مطرح می‌کنند و به‌طور بالقوه خود ویروس را صرفاً پوششی برای محافظت یا تقویت بیشتر نخبگان شرکتی و متحدان اقتدارگرایی دولت آن‌ها می‌دانند. چنین توطئه‌سازی بی‌ضرر نیست، حتی اگر منجر به جذب نیرو برای گروه‌های تروریستی شناخته‌شده نشود، باز هم می‌تواند نظریه‌پردازان افراطی را متحد سازد.

آخرین مرحله حمایت از استدلال در مورد ظهور افراطی‌گرایی ضد دولت معطوف به کووید-۱۹ این است که اخیراً مشاهده شد، مخالفت با دخالت دولت در زندگی روزمره از طریق قرنطینه و اقدامات محدودکننده دیگر یک استراتژی عمومی و مردمی است. بعد از کشته شدن جورج فلوید امریکایی آفریقایی‌تبار توسط پلیس در مینه‌سوتا که به‌رغم محدودیت ویروس کرونا در اجتماعات عمومی به تظاهرات گسترده‌ای در سراسر جهان منجر شده است، جو مخالفت با سیاست‌های نظام سرمایه‌داری افزایش یافته است. عده‌ای بر این باورند که گسترش کووید-۱۹ با هدف انتقال تمرکز افکار عمومی از نظامی‌گری دولت‌ها به سمت موضوعات مربوط به سلامت بوده است. در واقع دولت‌ها که می‌دانند عموم مردم جامعه با تخصیص بودجه به اهداف نظامی و گسترش تسلیحات مخالف هستند، با اشاعه کووید-۱۹ نظر عموم را از این مسئله خارج کرده و بر گسترش سرمایه‌گذاری خود در بخش نظامی افزوده‌اند. در این شرایط نه تنها تمامی ارزش اضافی جدید صرف هزینه‌های نظامی می‌شود، بلکه ذخایر استعلاک نیز که باید صرف جانشین ساختن سهم موجود انباشت ارزش اضافی شود، به مصرف نظامی می‌رسد. قدرت‌های اروپایی در هر دو جنگ جهانی شاهد وقوع این امر بودند (هارمن، ۱۳۸۶، ۱۴).

مخالفت کسانی که دارای موضع ضدحکومتی هستند، هنگامی حادث می‌شود که واکنش دولت

7- Qanon

۸- که بعضاً شامل یک ماده شیمیایی مبهم به نام آدرنو کروم است.

شامل بسیج تعداد زیادی از افراد بالباس یکدست باشد. در این راستا انتظار می‌رود استقرار گارد ملی در چندین ایالت ایالات متحده امریکا به‌ویژه افراط‌گرایان ضد دولت را ملتهب کند. در این جا نمونه‌ای وجود دارد که اکنون وضعیت گذشته را بازتاب می‌دهد. «در طی بیماری همه‌گیر آنفلوآنزا در سال ۱۹۱۸ میلادی، یک اتحادیه ضد ماسک در ایالات متحده امریکا تشکیل شد که اعتراضات گسترده مردمی را سازمان‌دهی کرد و حتی برخی مخالفان استفاده از ماسک اجباری را به تلاش برای بمب‌گذاری یک مقام دولتی واداشت» (Lawrence Kane, 2020). «در طی شیوع همه‌گیری کنونی، فعالان موسوم به «آزادی» در ایالات متحده امریکا نسبت به دستورات قرنطینه محلی یا ایالتی اعتراض گسترده‌ای داشته‌اند، یکی از طرفداران حامی گروه ضد دولت به جرم تهدید به قتل استاندار نیومکزیکو و یکی دیگری به اتهام تهدید به منفجر کردن دفتر مرکزی پلیس اورلاندو هر دو تحت محدودیت ویروس کرونا دستگیر شدند» (Bertrand, 2020, 25).

«به نظر می‌رسد مخالفت با محدودیت‌های ویروس کرونا باعث تحریک رشته‌های در حال ظهور افراطی‌گرایی راست افراطی، مانند جنبش رو به رشد «بوغالو» شود. مخالفت مشابهی در اروپا نیز رخ داده است» (Dickson, 2020, 11). این مخالفت فزاینده پویا با دولت ممکن است تشدید شود زیرا پیامدهای اقتصادی بیماری همه‌گیر در مدت زمان طولانی‌تری ادامه دارد و دولت‌ها در بسیاری از ایالت‌ها نتوانند از قدرت اضطراری پیشرفته‌ای که در طی همه‌گیری به خود اعطاء کرده‌اند چشم‌پوشی کنند.

۴- نظریه الهام از افراط‌گرایان آخرالزمانی

درصد کمی از تروریست‌ها ممکن است به‌جای این که فقط به دنبال فرصت‌هایی برای انتقال همه‌گیری به نفع خود باشند، در واقع از شیوع ویروس و مرگ و اختلالی که در پی آن باقیمانده است الهام بگیرند. در میان گروه‌هایی که ایدئولوژی آن‌ها دارای طعم متمایز آخرالزمانی یا هزاره‌ای است، کسانی هم وجود دارند که معتقدند باید صرفاً منفعلانه خود را برای پایان آماده کنند و هم این که هیچ اقدام دیگری از جانب آن‌ها لازم نیست. همچنین گروه خطرناک‌تری که معتقدند در زمان مناسب آن‌ها باید برای تسهیل یا نجات نسخه آرماگدان^۹ خود اقدام عملی برای رستگاری ایمن را آغاز کنند. این تنوع اندیشه‌ها که اخیراً به واسطه گسترش فراگیر ویروس کرونا توسط گروه‌هایی مانند آوم شیریکو و میثاق، شمشیر و

بازوی خداوند افزایش یافته است، ممکن است همه‌گیری جهانی فعلی را به‌عنوان نشانه‌ای از آخرالزمان یا شاید نشانه‌ای از نارضایتی گسترده خداوند از بشریت قلمداد کنند.

همه‌گیری که یادآور امراض کتاب مقدس و مجازات الهی می‌شود، ممکن است به‌عنوان یک کاتالیزور برای این گروه‌ها عمل کند تا هرگونه برنامه‌ریزی بلندمدت را که انجام داده‌اند که برخی از آن‌ها ممکن است شامل خشونت علیه مردم باشد را آغاز کنند، در چهارچوب تروریستی کنونی، علاوه بر فرقه‌های کلیشه‌ای که ممکن است زیرنظر گرفته شده باشند، دیگر نامزدهای آب دیده شده برای اقدام توسط کووید-۱۹ شدیدترین عناصر جنبش رادیکال محیط‌زیست و جهادی مانند داعش هستند، جهانی‌بینی آن شامل گونه‌هایی از هزاره‌گرایی است. با دستورات گسترده در خانه‌نشینی و ایجاد اختلال در عملیات عادی اجتماعی، تروریست‌ها^{۱۰} ممکن است مجبور شوند از محدوده خانه‌های خود به فعالیت بپردازند.

با استفاده از آنچه ممکن است در دسترس داشته باشیم و استفاده از جمعیت در حال حاضر افزایش یافته کاربران اینترنت، ما قبلاً به افزایش تلاش‌های تبلیغاتی افراط‌گرایان در اینترنت اشاره کرده‌ایم. فراتر از افزایش تولید و انتشار موارد تبلیغاتی و تلاش‌های بیشتر برای استخدام، تروریست‌ها همچنین ممکن است از «زمان از کارافتادگی» خود برای برنامه‌ریزی و هماهنگی حملات آینده استفاده کنند. اگرچه هیچ مدرک مستقیمی در مورد این اتفاق وجود ندارد، اما قابل قبول است که رادیکال‌های متعهد از تماشای محتوای اینترنتی و سایبری به نفع انجام هرگونه عملیاتی آماده‌سازی که قادر به آن هستند اجتناب نمایند.

در محیط اشباع‌شده اطلاعات امروزی، این امر می‌تواند شامل مجموعه‌ای از فعالیت‌های الکترونیکی^{۱۱} از ارزیابی اهداف بالقوه با استفاده از گوگل و ترکیب صفحه پیام برای شناسایی شکاف‌های دفاعی یک هدف تا ایجاد کانال‌های دارک وب که با استفاده از آن کالاهای قاچاق قابل استفاده در ساخت سلاح را خریداری کنند. چنین فعالیت‌هایی خطر شناسایی یا نفوذ توسط مقامات را به همراه دارد، اما حداقل تروریست‌ها می‌توانند از زمان برای بهبود مهارت‌های فنی و سایر مهارت‌های خود استفاده کنند، به‌عنوان مثال، با گذراندن دوره‌های آنلاین شیمی یا الکترونیک برای کمک به ساخت بمب. «اگرچه تعداد تلاش‌های گذشته تروریست‌ها برای حمله سایبری با تأثیر زیاد محدود بوده است، اما این همه‌گیری همچنین ممکن است به کادر عملیاتی اجازه دهد توانایی‌های

۱۰- دقیقاً مانند بسیاری از سایر افراد.

۱۱- اطلاعاتی، نظارتی و شناسایی.

حمله سایبری خود را افزایش دهند و یا حتی اقدام به حمله به اهداف مناسب کنند.

جرائم اینترنتی به‌طور کلی در طی همه‌گیری افزایش یافته است» (Cimpanu, 2020, 14) که همراه با گسترش قابل‌توجهی در تلاش برای حملات «باگ افزار» علیه زیرساخت‌های واکنش حیاتی مانند بیمارستان‌ها و سایر خدمات پزشکی می‌باشد. «تروریست‌های متبحر به‌جای گروگان‌گیری سامانه‌های حیاتی برای پول، می‌توانند به دنبال غیرفعال کردن یا ایجاد اختلال در این سیستم‌ها باشند و بدین ترتیب تأثیر همه‌گیری بر سلامتی را تشدید کنند. درباره محاسبات تروریست‌ها برای انجام بیوتروریسم مطالب زیادی نوشته شده است» (Ackerman & Kevin, 2005, 11).

توافق عمومی بین متخصصان بر این است که فقط گروه کوچکی از تروریست‌ها مایل و قادر به چنین کاری هستند. با این حال، در حساب تروریست‌ها، حداقل بخشی از انگیزه تعقیب عوامل بیولوژیکی به‌عنوان سلاح بر اساس عواقبی است که احتمالاً چنین سلاح‌هایی به همراه خواهد داشت. این، به‌نوبه خود تا حدود زیادی تحت تأثیر آسیب‌پذیری جامعه هدف در برابر بیماری‌های عفونی به‌طور کلی قرار دارد. ناتوانی حتی کشورهای بسیار پیشرفته در جلوگیری از شیوع ویروس و پاسخ‌های اغلب ناسازگار و تأخیری مقامات در همه سطوح، نقاط ضعف بی‌شماری را که در سامانه‌های بهداشت عمومی جهانی وجود دارد، آشکار کرده است. چنین نتایجی مورد توجه گروه‌های تروریستی قرار نخواهد گرفت، زیرا آن‌ها در هنگام جست‌وجوی ابزارهای جدید برای دستیابی به اهداف خود این تأثیرات را به یاد می‌آورند. باید به‌خاطر داشت که استراتژی اصلی تروریسم، وارد آوردن آسیب روانی به مردم به‌عنوان وسیله‌ای برای زورگویی، معمولاً از طریق آسیب جسمی یا تهدید آن‌ها است.

اخلال در جامعه، خسارات اقتصادی و مرگ‌های ناشی از کووید-۱۹ فیلم‌نامه مناسبی برای تئاتر تروریسم است؛ بنابراین منطقی است که برای بسیاری از تروریست‌ها، هر کجا که محاسبات قبلی آن‌ها برای بیوتروریسم به پایان رسیده باشد، آسیب‌پذیری‌های برجسته شده توسط بیماری همه‌گیر کووید-۱۹ این موارد را به سمت انتهای جذاب‌تر مقیاس سوق داده است. برای آن دسته از تروریست‌ها که نزدیک بودند اما در نقطه اوج جایی نیستند که به‌طور فعال بیوتروریسم را دنبال کنند، همه‌گیری ممکن است آن‌ها را از آن طرف رویکن عبور دهد. در عین حال، ماهیت بی‌رویه کووید-۱۹ و این واقعیت که افراد را بدون در نظر گرفتن مذهب، قومیت و تابعیت تحت تأثیر قرار می‌دهد، ممکن است در عملکرد تروریست‌هایی که فقط جمعیت خاصی را هدف قرار می‌دهند، حداقل هنگام استفاده از عوامل بیماری‌زای مسری وقفه

بی‌اندازد؛ بنابراین افزایش بالقوه احتمال بیوتروریسم ممکن است به تروریست‌های ضدانسان بیشتر یا طرفداران ایدئولوژی‌های استعلایی محدود شود.

۴-۱- اسلحه‌سازی کووید-۱۹

درحالی‌که در گذشته در اکثر مواردی که تروریست‌ها و دیگر بازیگران خشونت‌آمیز غیردولتی از عوامل بیولوژیکی برای صدمه زدن استفاده کرده‌اند شامل عوامل غیرمسمری^{۱۲} و سموم مختلف بیولوژیکی بوده است، «اما تقریباً دوازده مورد مربوط به عوامل بیماری‌زای مسمری بر اساس مشخصات حوادث مربوط به پایگاه داده «CBRN» و بازیگران غیردولتی^{۱۳} وجود داشته است» (Binder, 2019, 12). «در این میان برجسته‌ترین توطئه‌های شکل گرفته شده توسط گروه تروریستی تندرو^{۱۴}، گروه کوچکی که قصد داشتند در سال ۱۹۷۲ میلادی به‌عنوان بخشی از نقشه تخریب جهان و جمعیت دوباره آن استفاده کنند و همچنین فرقه روز رستاخیز ژاپن^{۱۵} که تلاش کرد نمونه‌های ویروس ابولا طی «تور نجات آفریقایی» در سال ۱۹۹۲ میلادی را جمع‌آوری کند، اشاره کرد» (Kaplan, 2000, 24).

در سال ۱۹۹۵ میلادی لری وین هریس، یکی از مشهورترین چهره‌های نژادپرست، عامل ایجادکننده آفت بوبونیک و پنومونیک را سفارش داد و در سال ۲۰۱۴ میلادی یک لپ‌تاپ از یک تونس‌ی مرتبط با داعش علاقه وی را برای تسلیحات مرتبط با گسترش ویروس‌های فراگیر را نشان داد؛ بنابراین دور از ذهن نیست، خصوصاً از آنجاکه این ویروس بسیار عفونی است و نمونه‌های مرتبط با آن به‌راحتی در دسترس هستند. تروریست‌ها ممکن است به فکر استفاده از ویروس‌هایی با قابلیت‌های بیشتر و دامنه‌دارتر به‌عنوان سلاح بیافتند.

در این رابطه سه سناریو وجود دارد. اول، تهدیدات سطح پایینی برای انتشار واقعی ویروس با احتمالات اندکی وجود دارد که معمولاً به‌عنوان بخشی از یک طغیان احساسی یا یک رفتار خاص می‌باشد. موارد متعددی در ایالات متحده آمریکا و همچنین گزارش‌هایی از انگلستان، ایتالیا، ژاپن، بلژیک، استرالیا، قزاقستان و جاهای دیگر گزارش شده است که افراد ادعا می‌کنند ویروس کرونا دارند و عمداً سرفه می‌کنند، محصولات را در فروشگاه‌ها لیس می‌زنند و رفتار مشابه انجام می‌دهند. اگرچه به سطح رفتاری که دانشگاهیان به‌طور کلی با واژه تروریسم نسبت می‌دهند نمی‌رسد، حداقل در ایالات متحده

12- Bacillus Anthracis

13- POICN

14- R.I.S.E

15- Aum Shinrikyo

امریکا برخی از این موارد را به‌عنوان موارد تروریسم تحت پیگرد قانونی قرار نمی‌دهند. سناریوی دوم شامل استفاده از ویروس به‌عنوان بخشی از حمله برنامه‌ریزی‌شده به اهداف خاص ایدئولوژیک است. در این راستا، خود ویروس راهی نسبتاً سریع و آسان برای تروریست‌ها جهت انعکاس «بیوتروریسم» را فراهم می‌کند زیرا آن‌ها می‌توانند آلوده شوند و سپس به‌طور عمدی ویروس را گسترش دهند. در واقع در میان ملی‌گرایان سفیدپوست و افراط‌گرایان فراخوانی گسترش یافته است که فقط این کار را انجام دهند.

گروه‌های راست افراطی که از تلگرام در ایالات متحده آمریکا استفاده می‌کنند، پیروان خود را که مبتلابه کووید-۱۹ شده‌اند، تشویق کرده‌اند که این بیماری را به مجریان قانون، غیرسفیدپوستان و یهودیان منتقل کنند. «به‌عنوان مثال، با پخش بزاق در دستگیره درها در دفاتر اف بی‌آی» یا کنیسه‌ها (Sheth, 2020). در منظرکننده‌ترین انتهای این طیف، فراخوان‌ها برای استفاده از کووید-۱۹ علیه یهودیان است و یک شوخی بیمارگونه از فعالان افراطی «هولوکاک» نامیده می‌شود. در بین جهادگران افراطی نیز شاخص‌های مشابهی وجود داشته است، از جمله شبکه‌های مرتبط با داعش در اندونزی که گفته می‌شود «پیروان آلوده را برای انتشار ویروس کرونا به مقامات اجرای قانون تشویق می‌کند» و همچنین دستگیری یک اسلام‌گرا در تونس در آوریل ۲۰۲۰ میلادی برای توطئه جهت گسترش کووید-۱۹ در میان نیروهای امنیتی.

سناریوی سوم متشکل از عاملانی است که ویروس کرونا را به‌طور بی‌رویه و به‌منظور طولانی کردن یا گسترش مجدد بیماری همه‌گیر در مقیاس وسیع، به شیوه‌ای بی‌رویه پخش می‌کنند. در حال حاضر، با وجود ویروس تقریباً در هر کشوری در سراسر جهان، ایجاد چنین تهدیدهایی بعید است که تفاوت چشمگیری در زمین ایجاد کند، اگرچه این می‌تواند میزان عفونت را در مناطقی که جریان کم دارند، تشدید کند یا برخی از پاسخ‌دهندگان را به حاشیه ببرد. منافع اصلی یک گروه تروریستی که اقدام به چنین عملی می‌کند، در حال حاضر تا حد زیادی لفاظی خواهد بود و حتی در بسیاری از موارد در هاله‌ای از تردید خواهد بود، زیرا در بسیاری از موارد تأیید این که تروریست‌های مدعی حمله در واقع آن را انجام داده‌اند، به دلیل شیوع طبیعی بیماری دشوار خواهد بود.

توجه به این نکته حائز اهمیت است که اگر تلاش‌های کنونی برای کنترل بیماری همه‌گیر موفقیت‌آمیز باشد و در عرض چند ماه موج اول فروکش کند، اکثریت مردم همچنان مستعد ابتلا به ویروس خواهند بود و برای افراط‌گرایان یا سایر شورشیان شروع یک موج دوم نسبتاً آسان خواهد بود.

بنابراین، پس از عبور از موج اول کووید-۱۹، اقدامات تروریست‌ها در این زمینه بسیار برجسته‌تر می‌شود. خوشبختانه، امکان شروع چنین حمله‌ای نسبتاً کم است، زیرا به محض تولید واکسن قابل اعتماد، این روش بیوتروریسم دیگر قابل استفاده نیست.

۴-۲- حملات متعارف در طی شیوع همه‌گیری

گذشته از مناطق با بی‌ثباتی بالا که در آن بیماری همه‌گیر فرصت‌های حمله را فراهم می‌کند^{۱۶}، بسیاری از تروریست‌ها در مناطق پیشرفته‌تر جهان احتمالاً نتیجه می‌گیرند که زمان‌های همه‌گیری بهترین زمان برای حمله بزرگ نیست. علاوه بر اصطکاک عملیاتی که در بالا ذکر شد، هنگامی که توجه جهانیان کاملاً به بیماری معطوف شود، بازدارنده‌های استراتژیک وجود دارد: دستیابی به یک ردپای تبلیغاتی بسیار دشوارتر خواهد بود. از این گذشته، هیچ گروه تروریستی با انگیزه سیاسی نمی‌خواهد به عنوان خبری ردیف نهم یا دهم در جهان سقوط کند.

درعین حال، بیشتر اهداف سنتی با تمرکز بالای غیرنظامیان، مانند فرودگاه‌ها، مترو و اماکن تفریحی، کم‌ویش خالی از سکنه هستند و این باعث می‌شود تا تروریست‌هایی که خواهان تلفات گسترده هستند منتظر بمانند تا قرنطینه و محدودیت‌ها برداشته شوند. حتی در آن زمان، ممکن است مدتی طول بکشد تا تعداد افرادی که به بسیاری از اهداف نرم مانند مراکز حمل و نقل مراجعه می‌کنند به میزان قبل از همه‌گیری برسد. با این وجود، وقتی صحبت از امکانات پزشکی می‌شود، یک استثناء آشکار وجود دارد. این مکان‌ها و مکان‌های مربوطه که در آن قربانیان ویروس کرونا درمان می‌شوند، می‌توانند تلفات و هم‌سطح بالایی از تبلیغات را برای حمله به آن‌ها فراهم کنند. «این امر ظاهراً در مورد تیموتی ویلسون، ملی‌گرای سفیدپوست و افراطی ضد دولت بود که پس از آن که ظاهراً قصد حمله به یک بیمارستان محلی را داشت، در مارس ۲۰۲۰ میلادی در میسوری کشته شد» (Kosnar, 2020, 14). گفته می‌شود که وی قبلاً قصد حمله داشته است، اما پس از شیوع کووید-۱۹ هدف و زمان خود را تغییر داده است، زیرا مرکز پزشکی ظاهراً «تلفات بیشتری» می‌دهد؛ بنابراین، هر جا که همه‌گیری منجر به درمان تعداد زیادی از قربانیان در مراکز بهداشتی شود، باید توجه ویژه‌ای به این مکان‌ها شود.

اگرچه این استدلال‌ها ممکن است در مورد عملیات‌های کشتار جمعیتی باشد، اما در مورد حملات

۱۶- زیرا نیروهای امنیتی را به خود جلب می‌کند.

تروریستی در مقیاس کوچک‌تر قابلیت تحقق پیدا می‌کند. جهادگران از پیروان خود خواسته‌اند تا از اختلالات ناشی از بیماری همه‌گیر برای شروع حملات به غرب استفاده کنند. نمونه‌های جداگانه‌ای از این حملات در مقیاس کوچک اتفاق افتاده است، از جمله، به‌عنوان مثال می‌توان به چاقوکشی چند نفر در آوریل ۲۰۲۰ میلادی و زخمی شدن سه افسر پلیس توسط تصادف عمدی با ماشین در آوریل ۲۰۲۰ میلادی، هر دو در فرانسه و هر دو توسط مدعی‌های جهادی، اشاره کرد.

کووید-۱۹ احتمالاً تأثیر نامطلوبی بر امنیت بسیاری از تأسیسات خواهد داشت. اگر بپذیریم که مفهوم امنیت انسانی پایدار به روش اقدامات پیشگیران دولت‌ها معطوف می‌باشد، اقدامات دولت‌های ملی در برخورد با احتمالات تروریستی حاصل از دوران کرونا نقش مهمی در درک هر چه بیشتر و بهتر وضعیت‌های بی‌ثبات فراگیری اپیدمی‌ها دارد. درحالی‌که کسانی که از اهداف باارزش بالا در غرب محافظت می‌کنند^{۱۷} معمولاً به‌عنوان پرسنل ضروری تعیین می‌شوند و در طی همه‌گیری همه‌جانبه در پست خود باقی می‌مانند، در سایر موارد ممکن است امکانات نسبت به کارهای معمول کمتر باشد. این می‌تواند نتیجه عملیات محدود، قرنطینه یا بیمار شدن پرسنل، نیروی کار از نظر روان‌شناختی حواس‌پرت و یا حتی به‌سادگی نتیجه کاهش رفت‌وآمد عابران بر تحقق بحران تروریستی اضافه نماید. این وضعیت علاوه بر پیامدهای آن در جنایت و سایر اقدامات خلاف قانون، ممکن است حداقل سه پیامد برای تروریسم داشته باشد.

اولاً، با توجه به انجام حملات، اگرچه بسیاری از مناطق با حداقل پرسنل یا بازدیدکنندگان ممکن است جزو اهداف با جذابیت کمتر برای تروریست‌هایی که به دنبال تعداد بالایی از جمعیت هستند، قرار گیرند، برای آن دسته از تروریست‌هایی که به‌طور خاص تلفات کمتری دارند یا تلفات ندارند^{۱۸} یا تمایل به اهداف نمادین مانند آثار ملی یا فضاهای مقدس دارند، سطح پایین امنیت و ایجاد اختلال عمومی ممکن است فرصت‌های بیشتری برای انجام یک حمله موفق به آن‌ها ارائه دهد. دوماً، تروریست‌های متبحر ممکن است امکانات امنیت کمتر را فرصتی برای به دست آوردن مواد از این مکان‌ها بدانند که در غیر این صورت خطر حمله به آن‌ها را نمی‌کنند.

تأسیسات مورد نگرانی برای سرقت در هنگام شیوع همه‌گیر شامل مناطق ذخیره‌سازی سلاح، کارخانه‌های شیمیایی و امکاناتی است که مواد هسته‌ای، رادیولوژی یا سایر مواد خطرناک را در خود

۱۷- مانند ساختمان‌های دولتی.

۱۸- مانند اکثر تندروهای حقوق حیوانات.

ذخیره می‌کند. درعین حال، حتی خریدهای قانونی نیز ممکن است برای تروریست‌ها خطر کمتری داشته باشد. به عنوان مثال، یک کارمند فروشگاه که معمولاً متوجه می‌شود و شخصی را که قصد خرید مقادیر زیادی پراکسید را دارد را گزارش می‌کند، ممکن است وقتی که از قرار گرفتن در معرض تماس خودشان مضطرب است چنین حرکتی را نادیده بگیرد و هر مشتری می‌تواند مقادیر بیشتری از کالاهای روزمره خرید کند. تروریست‌ها ممکن است این را بدانند و اکنون بیش از زمان‌های دیگر تلاش کنند تا مواد اولیه‌ای را که می‌توان برای تولید مواد منفجره دست‌ساز یا سلاح‌های دیگر استفاده کرد را سرقت کنند.

سوما، امنیت زندان‌ها و سایر مناطق بازداشت است. «داعش در خبرنامه النبا در مارس ۲۰۲۰ میلادی، پیروان خود را تشویق کرد از همه‌گیری کووید-۱۹ برای آزادی «زندانیان مسلمان»، از جمله اعضای خود در زندان‌ها و اردوگاه‌های بازداشت سوریه استفاده کنند؛ بنابراین شاید خیلی اتفاقی نباشد که در زندان گوه‌ران در شمال شرقی سوریه، در مارس ۲۰۲۰ میلادی شورش گسترده‌ای رخ داد که طی آن چندین جنگجوی داعش فرار کردند» (Asia-Pasific Foundation, 2020).

۴-۳- عوامل حواس‌پرتی

این یک امر طبیعی به نظر می‌رسد که در دوران بحرانی، پرسنل ضدتروریسم از تأثیرات جسمی یا روانی و اختلالات اجتماعی ناشی از همه‌گیری در امان نباشند. در همه سطوح، از تحلیلگران اطلاعاتی گرفته تا مجریان قانون، پرسنل ضدتروریسم این ظرفیت را دارند که مانند هر فرد دیگر از ویروس بیمار شوند یا اضطراب و ناامیدی روان‌شناختی همراه آن را تجربه کنند. در خوش‌بینانه‌ترین حالت وضعیت موجود توانایی‌ها را کاهش می‌دهد و فرسایش را وارد فرایند ضدتروریسم می‌کند^{۱۹}، بنابراین احتمال این که یک شاخص هشداردهنده مهم یا قطعه‌ای از اطلاعات از بین برود، بیشتر خواهد شد. علاوه بر این حتی زیان‌بارتر در مرحله سیستماتیک این است که برخورد با کووید-۱۹ ممکن است منابع را از عملیات ضدتروریسم چه در داخل و چه در خارج از کشور دور کند، زیرا کارمندان پول و منابع دیگر برای کمک به مبارزه با ویروس به شکلی غیرهدفمند هدایت می‌شوند.

ما در حال حاضر شاهد پیامدهای احتمالی عوامل حواس‌پرتی ضدتروریسم در مقیاس بین‌المللی هستیم، زیرا شبکه‌های بزرگ تروریستی به دنبال بهره‌برداری از شکاف‌هایی هستند که کووید-۱۹ در

۱۹- به عنوان مثال، تحلیلگران از راه دور کار می‌کنند یا دچار تنش‌های فردی می‌شوند.

زمینه امنیت باز کرده است. «در شاخ آفریقا نیروهای ایالات متحده آمریکا در اواخر آوریل وضعیت اضطراری بهداشت عمومی را اعلام کردند و جلسات همکاری بین‌المللی را که در ابتدا برای مقابله با تروریسم متمرکز بر مبارزه با الشباب در نظر گرفته شده بود، برای مقابله با بیماری که احتمالاً در حال ظهور است، هدایت کردند» (Asia-Pacific Foundation, 2020, 17).

همچنین اینترپل در حین تعدیل جدیدترین تهدیدهای قابل مشاهده، اخیراً عملیات نظارت بر تروریسم را به یک تلاش از راه دور منتقل کرده است. درحالی که برخی از نیروهای فرانسوی از غرب آفریقا عقب رانده شده‌اند و منطقه ساحل را بیشتر در معرض حملات و کمپین‌های رادیکال‌سازی وابسته به مناطق تحت پوشش داعش، القاعده و به‌ویژه بوکو حرام قرار داده است. «همچنین عراق از عقب‌نشینی نیروها از چندین کشور اروپایی متضرر شده است زیرا توجه و تلاش‌های امنیتی جهت مقابله با شیوع بیماری هدایت می‌شود و اولویت‌های امنیتی این کشورها به سمت تضمین امنیت ملی متمرکز گردیده است» (Salem, 2020, 16).

با استفاده از این حواس‌پرتی، گروه‌های تروریستی چندگانه و به‌ویژه داعش، صریحاً پیروان خود را به حمله به مخالفان آسیب‌پذیر که بیشتر توجه خود را به کووید-۱۹ معطوف کرده‌اند، فراخوانده‌اند. گسترش حملات وابسته به داعش در چندین قاره به دنبال انتشار نسخه جدیدی از ویروس در مارس ۲۰۲۰ میلادی توسط دولت اسلامی ثبت شد که در آن گروه بهره‌برداری از درهم‌ریختگی ناشی از ویروس کرونا را تشویق می‌کرد. «فقط در ماه آوریل شاهد یکصدوده حادثه در سراسر عراق بودیم که بالاترین رقم ثبت‌شده از دسامبر ۲۰۱۹ میلادی است، زیرا داعش و سایر گروه‌ها تلاش کردند نیروهای امنیتی آسیب‌پذیر را هدف قرار دهند» (Clarke, 2020, 13). «نکته قابل توجه در این زمینه افزایش گزارش‌های خاص مربوط به حملات در عراق پس از اجرای قانون منع رفت‌وآمد طولانی‌مدت است» (Lucente, 2020, 18).

با توجه به تجربه جهانی هنگام مواجهه با همه‌گیری کرونا در قرن بیست و یکم، انتظار می‌رود که واکنش‌های ملی در قبال توسعه فعالیت‌های تروریستی گروه‌های افراطی هماهنگ‌تر و بازدارنده‌تر از قبل صورت پذیرد. اما با وجود این، به واسطه هزینه کرد بالای دولت‌ها در زمینه واکسیناسیون عمومی، قرنطینه کسب و کارها و توقف فعالیت‌های تجاری بین‌المللی، میزان آسیب‌پذیری دولت‌ها در قبال فعالیت‌های تروریستی افزایش یافته است و طبیعتاً مدت زمان قابل توجهی نیاز است که دولت‌ها بتوانند زیرساخت‌های خود را جهت پیشگیری از فعالیت‌های تروریستی و ضدامنیت ملی در هنگام بروز بیماری‌های فراگیر را تقویت نمایند. از این رو، در فاصله رفع قرنطینه و بهبود شاخصه سلامت عمومی ضروری است که دولت‌ها

چهارچوب مالی و بودجه لازم جهت تقویت زیرساخت‌های امنیتی خود را بازسازی نموده و برای مواجهه‌ای تمام عیار در مقابل افراطگرایی در هنگام بروز مجدد اپیدمی آماده شوند.

نتیجه

با در نظر گرفتن مفاهیم و نکات مورداشاره در این پژوهش مشخص می‌شود که یک روش مفید برای ارزیابی تأثیرات مختلف همه‌گیری کووید-۱۹ بر چشم‌انداز تروریسم، تجزیه آن‌ها به‌طور موقت است. البته تمایز میان تأثیرات کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت فراگیری کووید-۱۹ در تغییر نگرش‌های مربوط به میزان تأثیرپذیری فعالیت‌های تروریستی قابل تأمل خواهد بود. اما این فرضیه قطعی است که پیکره اقدامات تروریستی تحت تأثیر وضعیت ناثبات گسترش اپیدمی‌های فراگیر قرار می‌گیرد و گاهی ممکن است این تأثیرات به گسترش اقدامات خرابکارانه منجر شده یا به کاهش آن‌ها منتهی گردد. با توجه به تأییدی که عمدتاً به کوتاه‌مدت محدود می‌شوند، میزان رخداد‌های تروریستی شامل همه عواملی است که مستقیماً با قرنطینه و سایر محدودیت‌های اعمال‌شده برای کاهش شیوع بیماری ارتباط دارند.

بر این اساس، در سطح اول کاهش توانایی تروریست‌ها شاهد تمایل به حملات گسترده به بسیاری از اهداف نرم و پرجمعیت خواهیم بود که فقط به دلیلی این که این اهداف کم‌جمعیت هستند ادامه خواهد داشت. بر این اساس، به‌محض رفع محدودیت‌ها و ازسرگیری فعالیت‌های عادی، همه محدودیت‌های بازدارنده برداشته خواهند شد. مبتنی بر رویکرد تروریست‌ها، به دلیلی فراگیری اپیدمی بیشتر امکانات پزشکی به‌عنوان اهداف و فرصت‌هایی برای بهره‌برداری از امنیت پایین‌تر در برخی از سازوکارها نیز کاهش می‌یابد. برخی از زمینه‌های فشار برای افزایش حساسیت به رادیکالیزاسیون و مخالفت شدیدتر با اقدامات دولت نیز کاهش می‌یابد، همچنین چندین مورد از حواس پرتی مستقیم نیروهای امنیتی و انحراف منابع ضدتروریسم کاهش می‌یابد.

با این حال، باید توجه داشت که در صورت بروز مجدد بیماری همه‌گیر، همراه با امواج اضافی با تعداد زیادی از عفونت‌ها، همه این اثرات کوتاه‌مدت افزایش خواهد یافت و از نظر تأثیرات روانی و ضددولتی، این موارد حتی ممکن است تشدید شود. همان‌طور که در این پژوهش بیان شد، بزرگ‌ترین خطر تروریست‌ها با استفاده از فراگیری ویروس کووید-۱۹ این است که انتقال ویروس پس از پایان موج اول، می‌تواند خود در قالب فعالیت‌های تروریستی و با اهداف افراطی‌گرایی اشاعه یابد. چندین عامل دیگر احتمالاً در میان‌مدت تأثیر خود را ادامه خواهند داد، اگرچه شاید به‌شدت مانند قبل نباشد.

به‌طور خاص عواقب اقتصادی همه‌گیری ممکن است فقط پس از سپری شدن دوره بحران اولیه شروع شود و باعث ایجاد فشار روانی و خشم احتمالی علیه دولت شود حتی زمانی که مردم می‌توانند خانه‌های خود را ترک کنند و به کارهای بیشتری بروند؛ بنابراین، برخی از حساسیت‌های شدید نسبت به رادیکالیزاسیون و نگرش‌های ضد دولتی به میان‌مدت منتقل می‌شوند. به همین دلیل، نیروهای ضد تروریسم در سراسر جهان نیز ممکن است در این دوره با کمبود منابع روبرو شوند. علاوه بر این، هر گروه آخرالزمانی هزاره‌ای که توسط بیماری همه‌گیر تحریک شده باشد، ممکن است در این دوره شروع به فعال‌سازی متن‌های روز رستاخیز خود کنند.

باین‌حال، در درازمدت، احتمال دارد که همه‌گیری بیشترین تأثیر را در تهدید تروریسم بگذارد، زیرا این دوره هنگامه‌ای است که بسیاری از اثرات ثانویه کووید-۱۹ شروع به آشکار شدن می‌کنند. در طی سال‌های پس از پایان همه‌گیری، بسیاری از پروژه‌ها در طولانی‌مدت دچار رکود اقتصادی و دوره نقاهت اقتصادی می‌شود که دستاوردهای حاصل از تلاش‌های تروریستی فعلی برای رادیکال‌سازی، استخدام و انجام فعالیت‌های اجتماعی می‌باشد. تعداد زیادی از افراد سرخورده و بی‌کار، به‌ویژه جوانان، معمولاً مزیتی برای گروه‌های تروریستی محسوب می‌شوند و پیامدهای عملیاتی افزایش استخدام و رادیکال‌سازی در آن زمان احساس می‌شود. همچنین در این دوره است که هر گروه تروریستی که مزیت بیشتری را در مفهوم عوامل بیولوژیکی به‌عنوان سلاح کشف کرده باشد، احتمالاً علاقه جدید خود را به آزمایش می‌گذارد.

سرانجام، این خطر وجود دارد که مقابله با تروریسم کمتر در دستور کار بسیاری از دولت‌ها قرار گیرد، درست زمانی که این تهدیدات ناشی از کووید-۱۹ آشکار می‌شود. بنابراین، درست همان‌طور که در مورد بیماری همه‌گیر آنفلوآنزا در سال ۱۹۱۸ و ۱۹۱۹ میلادی اتفاق افتاد این تغییرات ساختاری ناشی از همه‌گیری است که احتمالاً مهم‌ترین تأثیرات را بر آینده تروریسم خواهد گذاشت. بنابراین، بسیار مهم است که به‌رغم کاهش احتمالی منابع یا توجه جهانی، آژانس‌های ضد تروریسم در سراسر جهان به دنبال شاخص‌های ظهور هر یک از این خطرات سیستمی باشند.

ملاحظات اخلاقی: موارد مربوط به اخلاق در پژوهش و نیز امانتداری در استناد به متون و ارجاعات مقاله تماماً رعایت گردیده است.

تعارض منافع: تعارض منافع در این مقاله وجود ندارد.

تأمین اعتبار پژوهش: این پژوهش بدون تأمین اعتبار مالی نگارش یافته است.

منابع

فارسی

- ابراهیم‌زاده، پوریا و سیرغانی، محسن، ۱۴۰۱، شاخص‌های مؤثر در تشخیص تهدیدات نظامی قریب‌الوقوع و واکنش قانونی در برابر تهدیدات از منظر حقوق بین‌الملل، فصلنامه مطالعات بین‌المللی، شماره ۴.
- ادیبی، ساره و التجائی، ابراهیم، ۱۳۹۴، آثار نامتقارن تکانه‌های قیمت نفت بر رشد اقتصادی کشورهای عمده صادرکننده نفت با لحاظ نقش صندوق‌های ثروت ملی، کنفرانس بین‌المللی فناوری و مدیریت انرژی، تهران.
- ترابی، قاسم و طاهری زاده، محمدناصر، ۱۴۰۰، انقلاب سایبری و تحول مفهوم جنگ اطلاعاتی در عرصه روابط بین‌الملل، فصلنامه مطالعات بین‌المللی، شماره ۴.
- حاجی‌وند، امین؛ صفری، فرشید؛ میرکمالی، علیرضا، ۱۳۹۶، تروریسم زیست محیطی در حقوق کیفری فرانسه و تطبیق آن با جرم‌انگاری‌های مشابه ایران، فصلنامه مطالعات حقوق کیفری و جرم‌شناسی، شماره ۲.
- حامدی، محمد، ۱۳۹۱، عوامل اجتماعی فرهنگی مرتبط با سواد رسانه‌ای دانشجویان (مطالعه موردی دانشگاه آزاد واحد تهران شرق)، فصلنامه مطالعات رسانه‌ای، شماره ۱۹.
- سرایی، حسن، ۱۳۹۰، جمعیت‌شناسی مبانی و زمینه‌ها، تهران، انتشارات سمت.
- محبی‌میمندی، مهیار و ساسانی‌پور، محمد، ۱۳۹۹، پویایی‌های ساختار سنی و جمعیت و مرگ‌ومیر در ایران، پیشنهاد روشی جدید برای تعدیل میزان مرگ‌ومیر، ماهنامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، شماره ۲۹.
- مسعودی‌فر، هادی و مولائی‌فرد، محسن، ۱۴۰۲، انسداد مرزها به منظور حفظ سلامت عمومی در مقابل اپیدمی با تأکید بر قواعد حقوق بین‌الملل، فصلنامه اندیشه حقوقی معاصر، شماره ۴.
- مقصودی، مجتبی، ۱۴۰۱، مهاجرت و مرزهای بشردوستانه: نقض حقوق بشر به نام حقوق بشر در اتحادیه اروپا، فصلنامه مطالعات بین‌المللی، شماره ۷۳.
- مولائی‌فرد، محسن؛ اشرفی، داریوش؛ ظاهری، علیرضا، ۱۴۰۱، مسئولیت دولت‌ها در حمایت از گروه‌های تروریستی با تأکید بر قضیه تادیج، فصلنامه مطالعات حقوق عمومی، شماره ۳.
- هارمن، کریس، ۱۳۸۶، تبیین بحران سرمایه‌داری، ترجمه جمشید احمدپور، چاپ اول، مشهد، انتشارات نیکا.

لاتین

- Ackerman, G., Kevin, M., 2005, Bioterrorism and Threat Assessment, Paper #22 commissioned by the Weapons of Mass Destruction Commission (The “Blix” Commission) , Stockholm.
- Asia Pacific Foundation APF Analysis, 2020, the Coronavirus (COVID-19) Impact on the ISIS Detention Camps in Syria.
- Asia-Pacific Foundation APF Analysis, 2020, Protecting Counter-Terrorism Funding in the Coronavirus (COVID-19) Era.
- Basit, A., 2020, The COVID-19 Pandemic: An Opportunity for Terrorist Groups?’ Counter Terrorist Trends and Analyses 12.
- Bellinger, N., Kyle, K., 2020, How the coronavirus increases terrorism threats in the developing world, The Conversation.
- Berkowitz, L., 2005, Developmental and motivational factors of transnational terrorists’, Forensic Examiner 14, 3.
- Bertrand, N., 2020, DHS warns of increase in violent extremism amid coronavirus lockdowns. POLITICO.
- Binder, M., Gary A., 2019, Pick Your POICN: Introducing the Profiles of Incidents involving CBRN and Non-State Actors (POICN) Database. Studies in Conflict and Terrorism.
- Blickle, K., 2020m Pandemics Change Cities: Municipal Spending and Voter Extremism in Germany, 1918-1933, Federal Reserve Bank of New York Staff Reports 921.
- Broderick, R., 2020, QAnon Supporters and Anti-Vaxxers Are Spreading a Hoax That Bill Gates Created the Coronavirus. BuzzFeed News.
- Cimpanu, C., 2020, FBI says cybercrime reports quadrupled during COVID-19 pandemic. ZDNet.
- Clark, Mc. Moskalenko, S., 2008, Mechanisms of Political Radicalization: Pathways toward Terrorism. Terrorism and Political Violence 20, 3.
- Clarke, C., 2020, Yesterday’s Terrorists Are Today’s Public Health Providers, Foreign Policy.
- Clarke, C., 2020, Remember Us? Islamic State Stays Active During Coronavirus Pandemic.
- Davey, Graham, 2011, Disgust: the disease-avoidance emotion and its dysfunctions, Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences 366.
- Dearden, L., 2020, Coronavirus: Terror threat to hospitals as extremists call for attacks during lockdown. Independent.
- Dickson, C., 2020, A pandemic of conspiracy theories spreads across the internet and around the world. Yahoo News.
- Gage, B., 2009, The Day Wall Street Exploded: A Story of America in its First Age of Terror, New York: Oxford University Press.
- Hincks, J., 2020, With the World Busy Fighting COVID-19, Could ISIS Mount a Resurgence?
- Kaplan, D., 2000, Aum Shinrikyo (1995) In Jonathan Tucker, Toxic Terror: Assessing Terrorist Use of Chemical and Biological Weapons.

- Kecmanovic, J., 2020, Pandemic anxiety is making us sleepless, forgetful and angry. Here are tips for coping. The Washington Post, April 3.
- Kosnar, M., Phil, H., 2020, FBI says man killed in Missouri wanted to bomb hospital amid coronavirus epidemic. NBC News.
- Lawrence Kane, P., 2020, The Anti-Mask League: lockdown protests draw parallels to 1918 pandemic, The Guardian.
- Lederer, E., 2020, UN chief: Extremists using COVID-19 to recruit online youths. AP News.
- Loadenthal, M., 2020, The 2020 Pandemic and Its Effect on Anarchist Activity. ISPI, May 15.
- Lucente, A., 2020, Islamic State steps up attacks in Iraq during coronavirus lockdown. Al-Monitor.
- Marone, F., 2020, Stoian Karadeli, Andreea, COVID-19 and Terrorist Groups, International Security and Defence Journal.
- Mello Jr, J., 2020, Far-Right Spreads COVID-19 Disinformation Epidemic Online, TechNewsWorld.
- Nicholson, D., 2020, COVID-19 an opportunity for terrorists or a threat to their existence, Defence Connect.
- Pauwels, A., 2020, How Europe's terrorists take advantage of the pandemic. EUObserver.
- Perrigo, B., 2020, White Supremacist Groups Are Recruiting with Help from Coronavirus and a Popular Messaging App.
- Salem, K., 2020, ISIS looks to prosper in a world distracted by the virus. The Interpreter.
- Scheffer, D., 2020, Is It a Crime to Mishandle a Public Health Response? Council on Foreign Relations.
- Senta, A., Sean, S., 2019, Luigi Galleani the Most Dangerous Anarchist in America.
- Sheth, S., 2020, White supremacists discussed using COVID-19 as bioweapon, explosive internal document reveals, Business Insider.
- Silke, A., 2020, COVID-19 and terrorism: assessing the short-and long-term impacts.
- Taub, A., 2020, A New COVID-19 Crisis: Domestic Abuse Rises Worldwide. The New York Times, April 6.

An Analysis of Key Changes in UCP 500 Compared to UCP 600

Homayoun Mafi, Sodabeh Asadian

Judicial Justice in Islamic Criminal Laws

Abolfath Khaleghi, Maryam Khalil Dokht

The Effects of the Pandemic on the Expansion of Terrorism

Mohsen Molaei Fard, Hadi Masoudi Far

Female Victimization Within the Family: Strategies and Foundations for Criminal Protection

Sayyed Alireza Mirkamali, Zahra Mahmoudi, Omid Zeynali

Challenges and Strategies for Implementing Hijab and Chastity

Mahmoud Habibi Tabar, Narges Zandi Aliabadi

Criticism of the Regulations of Article 3 of the Law on the Obligation to Officially Register Real Estate Transactions

Kousar Nazari, Ebrahim Yaghouti

A Comparative Study of the Principle of Good Faith in Iranian and French Law Based on the 2016 Reforms

akbar azimi

Recognition of the Right to the Environment in the Light of International Documents and Judicial Procedures

Mona Davanlou

Reflection on the Trend of Artificial Intelligence in Crime Prevention

Ali Najafi, Sayyed Mohsen Mousavi Far

Feasibility of Criminal and Legal Prosecution of Government Officials in Violation of Citizens' Right to Health

Abolhasan Jannati, Zainab Hashemi Baghi

A Comparative Critique and Analysis of the Nature of Smart Contracts in the Legal Systems of Iran and the United States of America

Amal Solimani, Maryam Eskandari

Comparative Analysis of the Crime of Aggressive Possession of Movable Property in Iranian and English Law:

Principles, Elements and Enforcement Guarantees

Amir Mohammad Mahrokh, Saeid Babaei

Peace Within Iran's Laws, a Comparative Analysis with Other Ways of Dispute Resolution

Mohammadbagher Parsa Pour, Azam Lotfi Neyestanek

Legal Effects and Consequences of Invoking the Rule of Necessity in International Law

Sayyed Mohammad Pedram Bathaei

Analysis of Crimes Related to Speculation Iranian and French Criminal Law

Vahid Kioumars

Comparative Study of Damage Caused by Damage in Iranian Law and International Sale of Goods Convention

Amirmohammad Tavakoli, Setayesh Haj Rajabali Tehrani

A Comparative Analysis of Unilateral Sanctions and Security Council Sanctions: Legal Analysis and Extraterritorial Implications

Sayyed Foad Alavi, Ali Taghi Zadeh, Mohammad Javad Ghasabi Fard

Crimes and Accidents Arising from Work in Iranian and French Law

Sima Soudagar

The Legal Status of the Use of Chemical Weapons by Iraq Against Iran from the Perspective of International Law

Sara Farzadi Mehr, Mojtaba Nazif, Qasim Moghadamian, Esmail Amouri

Criminal Policy Alternatives to Imprisonment in Crimes of the United States Armed Forces

Amirhasan Abolhasani, Sayyed Yahya Alavi, Elham Zare

Contract for the Carriage of Goods in the Legal Systems of Iran and France

Mahshid Sadat Tabaei, Fahimeh Taherloo

Establishing Rules of Artificial Intelligence in Combating Money Laundering and Asset Recovery

Ali Moyed Ahmadi, Amirreza Mahmoudi

Ownership of Mars from the Perspective of the 1967 Outer Space Treaty: Legal Analysis of Conflicts and Solutions

Mahdi Gharedaqui

Analysis of the Iranian Legislator's Criminal Policy Against Terrorist Crimes: Challenges and Solutions

Mostafa Rezaei

Conflict of Principles Governing Urban Lands with Property Rights in the Iranian Legal System

Sayyed Mohammadbagher Haghighyeghi, Farzin Yazdan Panah, Hamidreza Konari Zhadeh

A Jurisprudential-Legal Analysis of the Non-Enforceability of the Wife's Right to Divorce Clause in Marriage Contracts

Vahid Parsaei Daadras

The Position of Contract Interpretation in the Iranian Legal System

Aslan Alizadeh, Esmail Hoseini

Implementing the Decisions of the Court of Arbitration for Sport at the National Level

Sepideh Ahmadian Fard

Compensation for Personal Loss in Quasi-Crimes and its Examples in Criminal Laws: A Legal and Judicial Review

Meysam Hasani Zadeh

A Jurisprudential and Legal Study of Artificial Insemination in Iran

Fatemeh Moezzi, Hanieh Akbari, Hadi Rousta